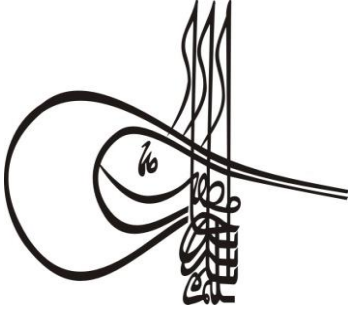

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/25, p. 265-288

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12247>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Prof. Dr. Hasan Haluk ERDEM –
Yrd. Doç. Dr. Faruk MANAV

This article was checked by iThenticate.

FELSEFE GRUBU EĞİTİMİ LİSANS PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Mehmet Ali DOMBAYCI - Ömer KIZILTAN***

ÖZET

Bu çalışmada felsefe grubu eğitimi lisans programları incelenmiştir. Bu çerçevede çalışmanın amacı felsefe grubu eğitimi lisans programlarını teorik ve uygulamalı ders saati; toplam kredi; zorunlu - seçmeli derslerin sayısı; alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür derslerinin genel dağılımları; felsefe, sosyoloji, psikoloji ve mantık konu alanı dağılımları açısından karşılaştırmaktır. Çalışma, tarama türünden betimsel bir araştırmadır. Programlar doküman analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Analizlerde veriler karşılaştırılarak incelenmiştir. Dokümanlar 2012-2013 öğretim yılındaki 5 yıllık lisans programları ile 2014-2015 öğretim yılında başlayan 4 yıllık lisans programlarını içermektedir. Programlar özellikle kendi içlerinde incelenerek birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre felsefe grubu eğitimi 5 yıllık programları içerisinde ders sayısı ve kredi açısından en yoğun olan Gazi Üniversitesi programı 4 yıllık programda sadeleştirilerek en az yoğunluğa sahip program haline gelmiştir. 5 yıllık programda genel dağılımlar her üç ana bilim dalı için benzerlik göstermektedir. 4 yıllık programlarda ise genel dağılım açısından normale en yakın program Atatürk Üniversitesi'nin lisans programıdır. 5 ve 4 yıllık programlarda alan bilgisi dersleri içerisinde yer alan konu alanı ağırlıkları incelendiğinde Atatürk Üniversitesi programı felsefe; Çukurova Üniversitesi programı felsefe ve sosyoloji; Gazi Üniversitesi programı ise felsefe ve psikoloji konu alanı ağırlığı ile düzenlenmiştir. Seçmeli dersler açısından bakıldığında 4 ve 5 yıllık felsefe grubu eğitimi programları dengeli bir dağılım göstermemektedir. Atatürk Üniversitesi her iki programda da seçmeli derse yer vermezken, Çukurova Üniversitesi çok fazla seçenek sunmasına rağmen daha çok alan bilgisi derslerine ağırlık vermiştir. Gazi Üniversitesi'nde ise seçmeli dersler bulunmasına rağmen çeşitlilik görülmez, program genel kültür ağırlıklı hazırlanmıştır.

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü/ Felsefe Grubu Eğitimi ABD, El-mek: dombayci@gazi.edu.tr

** Arş. Gör., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü/ Felsefe Grubu Eğitimi ABD, El-mek: omerkiziltan@gazi.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Felsefe Grubu Eğitimi, Yükseköğretimde Felsefe.

COMPARISON OF PHILOSOPHY GROUP EDUCATION UNDERGRADUATE PROGRAMS

ABSTRACT

This study examines philosophy group education undergraduate programs. In this framework, the aim of the study is to make a comparison of philosophy group education undergraduate programs in regards to theoretical and practical lesson hours, total credit points, number of compulsory and elective subjects, content scope, general distribution of teaching vocational subjects and general knowledge subjects and distribution of philosophy, sociology, psychology and logic subject areas. The study was conducted as a descriptive review analysis. The programs were analysed by means of the document analysis technique. A comparison of data was made to conduct the analysis. The documents analysed were the 5-year undergraduate course program in 2012-2013 academic year and the 4-year undergraduate course program starting in the 2014-2015 academic year. The programs were each reviewed within their own scope and then compared with each other. According to the findings, the Gazi University 5-year undergraduate program of the philosophy group education is the most comprehensive amongst undergraduate programs in terms of number of lessons and credit points, which was then simplified to become the 4-year program. It was found that this 4-year program is the least comprehensive of the 4-year course programs. The general distribution of the 5-year course program bears similarity to the course programs of each of the other three department course programs. Of the 4-year course programs, the course program with the most normal general distribution among programs was the Atatürk University undergraduate program. A review of the weightings of the of the subject areas of the 5-year and 4-year programs showed that the Atatürk University places emphasis on philosophy, Çukurova University emphasises philosophy and sociology and Gazi University has a higher weighting on philosophy and psychology. In regards to elective subjects, the distribution for the 5-year and 4-year philosophy group education course programs do not have a balanced distribution. Atatürk University does not offer elective subjects in either of its programs, Çukurova University offers many elective subjects but places more weighting on the subject area lessons and Gazi University has elective subjects, but the program is developed based mainly on general knowledge because the variety of the elective subjects offered are not wide.

STRUCTURED ABSTRACT

1. Introduction

Philosophy group education ensures thinking is carried out systematically and in a planned way. For this reason, philosophy group

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/25

education has an important place in the education system in regards to the development of future generations. Thus, it is necessary to be rigorous in training teachers in this field. In Turkey, formal philosophy group education programs are offered by the Atatürk University, Çukurova University and Gazi University. One of the objectives of this training is to deliver the disciplines of philosophy, sociology, psychology and logic together and to ensure an understanding on the perspective and method of these disciplines. With this aim, the main topics/concepts/challenges of these disciplines are discussed. However, each of the philosophy group education departments have their own course program in Turkey. To identify the similarities and differences between the programs is important in terms of training teachers to have gained the same competences.

2. Method

The study was conducted as a descriptive review analysis. The programs were analysed by means of the document analysis technique. The documents were obtained from Atatürk University, Çukurova University and Gazi University; all of which provide formal education. The course program documents from the above universities were the 5-year undergraduate course program starting in 2012-2013 academic year and the 4-year undergraduate course program starting in the 2014-2015 academic year. As these programs were not developed according to curriculum development principles, these undergraduate programs were analysed and compared in regard to theoretical and practical lesson hours, total credit points, number of compulsory and elective subjects, content scope, general distribution of teaching vocational subjects and general knowledge subjects and distribution of philosophy, sociology, psychology and logic subject areas. The programs were each reviewed and compared within their own scope and then compared with each other.

3. Conclusions, Discussion and Recommendations

The 5-year undergraduate course programs were firstly reviewed according to total lesson hours, total credit points and minimum number of lesson hours. The result of this review showed Atatürk University has the least comprehensive course program, while Gazi University has the most comprehensive. The number of practical lessons hours of the programs of each university department are similar. A review of the 4-year course programs showed that Gazi University is the least comprehensive program in terms of total credit points and total lesson hours. In comparison, the 4-year program of Çukurova University had lower total lesson hours and total credit points, while the program of Atatürk University had the same total lesson hours but lower total credit points. It can be stated that the previous course program of Atatürk University remained the same. In regards to practical lessons, the hours of the practical lessons in the Gazi University program increased, the program of Atatürk University remained the same and the lesson hours of Çukurova University was reduced. As a result of the Higher Education Board's decision to include special needs education methods I and II in the subject area course programs in the 5-year programs, the universities did not make changes and continued the 4-year programs based on the subject areas of philosophy and sociology. Additionally, subject areas

such as teaching logic and psychology is only offered by Gazi University, however the teaching psychology lesson was removed from the new course program. Neither Çukurova University or Atatürk University has separately included these as a subject area. While seminar lessons in a department which provides pre-service teacher training, there are no such lessons in the course program of Atatürk University. At Çukurova University, it is an elective subject. These lessons, which are compulsory in the course program offered by Gazi University, have been reduced in the 4-year program. These seminar lessons are delivered theoretically in all three programs which were reviewed. However, it is recommended that these lessons should include practical lesson hours where candidate teachers can deliver a lesson in their subject area. Thus, the practical seminar lesson should be at least 1 hour for each of the subject areas (philosophy, sociology, psychology, logic) and included in the course programs. A seminar lesson for logic is not offered in any of the programs in any university.

The review of the 5-year course programs showed that a comparison of the general lesson distribution is similar for all three departments. However, none of the course programs have the distribution determined by the Higher Education Board as 50% subject area content, 30% vocational content and 20% general knowledge. The percentage of the subject area content is higher at Atatürk University, while the general knowledge lesson percentage is higher at Çukurova University. In regards to Gazi University, the percentage of vocational content lessons have a higher credit point in comparison to the other departments. The review of general distributions of the 4-year programs showed that Atatürk University has the program which is closest to the criteria determined by the Higher Education Board. In comparison, the 4-year program of the Çukurova University is significantly digressed from the normal distribution. The program of the Gazi University continues to remain similar to that of the previous 4-year program.

Lastly, a review of the distribution of the disciplines in the subjects in the 5-year course programs were reviewed. It was found that each of the departments has different weightings on the different disciplines. The program of the Atatürk University placed emphasis on philosophy. Çukurova University placed more emphasis on the areas of philosophy and sociology. The program of the Gazi University placed more weighting on philosophy and psychology. The distribution of disciplines in the 4-year programs were similar to that of the 5-year programs. However, although the 4-year undergraduate program of the Atatürk University has a normal distribution, one of the weaknesses of the program is that it has a significantly higher emphasis on philosophy leading to a wide difference between the programs.

A review of the elective subjects in the 5-year and 4-year philosophy undergraduate course programs showed that the programs of the universities were similar. There are no elective subjects in either of the programs of Atatürk University. Çukurova University has the program which offers the most variety of elective subjects. In addition, the elective subjects in all lesson percentages are higher than the other universities. The Gazi University program is the only program which offers the most "Elective General Knowledge" subject.

Turkish Studies

Keywords: Turkish and Social Sciences Education, Philosophy and Related Science Education, Philosophy in Higher Education.

1.Giriş

Ülkemizde felsefe grubu eğitimi; felsefe, sosyoloji, psikoloji ve mantık disiplinlerini içermektedir. Bu disiplinler ile insanın ve evrenin varlığına, bilgisine ve değerine ilişkin sorgulamalar gerçekleştirilir. Bunun yanında insan olmanın gerektirdiği bir durum olan toplum içindeki bireyin ilişkilerini anlamayı ve değerlendirmeyi sağlama; bireyin ve diğerlerinin duygu ve davranışlarını tanıma ve keşfetmek amaçlanır. Son olarak bu disiplinlerle aklın ilkelerini ve mevcut kavramları düşünsel süreç içerisinde inceleme fırsatı sunulmaktadır. Böylelikle yaşamın anlamı ve değerine ilişkin konuların ele alınması, bu konulara ilişkin bireysel ve toplumsal düzlemde farkındalık sağlanması amaçlanmaktadır. Bu fırsat ve amaç doğrultusunda gelecek nesillerin düşünsel özerkliği kendi potansiyelleri doğrultusunda arttırabileceği gibi hayatın içinden ve insanı ilgilendiren konular hakkında farklı bakış açıları kazanacaklardır. Bu farkındalığı ve farklı bakış açılarını ortaya çıkaracak felsefe grubu öğretmenleri, eğitim fakültelerinin felsefe grubu eğitimi ana bilim dalından mezun olarak ya da edebiyat veya fen-edebiyat fakültelerinin felsefe, sosyoloji ve psikoloji bölümlerinden mezun olduktan sonra öğretmenlik formasyonu olarak meslek hayatlarına girebilirler.

Felsefe grubu öğretmenleri liselerde felsefe, sosyoloji, mantık, psikoloji, demokrasi ve insan hakları, bilgi kuramı, düşünme eğitimi, antropoloji, sosyal bilimlere giriş, sosyal bilimler, sosyal bilim çalışmaları, vatandaşlık ve demokrasi eğitimi, öğretmenlik meslek bilgisi derslerini okutmaktadırlar (TTKB, 2016, s.12). Bu nedenle felsefe grubu öğretmeni yetiştiren kurumlar bu disiplinleri öğrenciye bir arada sunarak onların farklı disiplinlerin gerektirdiği bakış açılarını ve yöntemleri kavramalarını amaçlamaktadır. Ayrıca alanın eğitimine yönelik derslerle sadece teorik bilgi değil öğretmenliğin gerektirdiği ilkeleri de temele alan uygulamalı bilgi kazandırmak amaçlanmaktadır. Bu yönleriyle felsefe grubu öğretmeni olmaya ilişkin alınan eğitim, pür alan eğitiminden farklılık göstermektedir.

Türkiye’de eğitim fakülteleri kapsamında ve lisans düzeyinde felsefe grubu eğitimi veren üç ana bilim dalı bulunmaktadır. Bunlar; Atatürk, Çukurova ve Gazi Üniversitelerindedir. Bunun yanı sıra eğitim bilimleri enstitüsü kapsamında sadece Gazi Üniversitesi’nde yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim verilmektedir. Bu üniversiteler dışındaki bazı felsefe grubu eğitimi ana bilim dalları resmi olarak mevcut olsa da bu ana bilim dallarının çeşitli nedenlerle lisans düzeyinde öğrencisi bulunmamaktadır. Bu ana bilim dallarından bazıları; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümüne bağlı Felsefe Grubu Eğitimi Ana Bilim Dalı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Felsefe Grubu Eğitimi Ana Bilim Dalı, Cumhuriyet Üniversitesi Felsefe Grubu Eğitimi Ana Bilim Dalı ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi Felsefe Grubu Eğitimi Ana Bilim Dalı’dır.

Felsefe grubu öğretmenliği tarihsel süreçte ele alındığında ilk kez 1984 yılında Çukurova Üniversitesi’nde, Eğitim Bilimleri Bölümü’ne bağlı olarak dört yıllık bir program olarak açılmıştır. Bir yıl sonra öğrenci olarak 1989 yılında ilk mezunlarını vermiştir. 1988 yılından itibaren felsefe grubu eğitimi bölümü olarak 1998 yılına kadar varlığını sürdürmüştür (Çukurova Üniversitesi, 2015). İkinci felsefe grubu eğitimi bölümü 1989 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi’nde dört yıllık bir program olarak kurulmuş ve 1991-1992 öğretim yılında öğrenci almaya başlamıştır (Akdemir, 2014, s.203). Son dört yıllık felsefe grubu eğitimi bölümü ise Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi’nde 1993 yılında açılmış ve 1994-1995 öğretim yılından itibaren öğrenci almaya başlamıştır (Arslanoğlu, 2012, s.2).

1998 yılında eğitim fakültelerindeki yeniden yapılanma ile birlikte programlar ana bilim dalına dönüştürülmüş, ortaöğretim sosyal alanlar eğitimi bölümlerine bağlanmıştır (YÖK, 1999, s.53). Bu dönüşümle birlikte 1999 yılından itibaren felsefe grubu eğitimi ana bilim dalı öğrenim süresi 3,5 + 1,5 yıl olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile öğrenciler lisans ve tezsiz yüksek lisans diplomasını bir arada alarak mezun olmuşlardır (Arslanoğlu, 2012, s.1). Böylelikle ilk 3,5 yılda hem psikoloji, sosyoloji, felsefe ve mantığın temel kavramları ve terminolojisi kavratılmış, hem de bu derslerin yöntem ve bakış açısının kazandırılması sağlanmıştır. Son 1,5 yılda ise eğitim bilimleri ve alan eğitimi bilgisini kazandıracak derslere lisans programında yer verilmiştir (Çukurova Üniversitesi, 2015). Fen-edebiyat fakültelerinde okuyan felsefe, sosyoloji, psikoloji ve mantık öğrencilerine 1998 öncesinde, uzun yıllar boyunca, başlangıçta lisans eğitimi ile birlikte öğretmenlik formasyonu verilmiştir. Eğitim fakültelerinin orta öğretime öğretmen yetiştiren bölümlerinin beş yıla çıkarıldığı 1998-1999 öğretim yılından itibaren “öğretmenlik formasyonu” adı altında lisans dönemi üzerine üç dönem (4+1,5 tezsiz yüksek lisans) eklenerek düzenlenmiştir (YÖK, 1999).

2008 yılından itibaren formasyon programı iki döneme indirilmiştir. Alan eğitimi tamamlayan öğrenciler, sosyal bilimler ya da eğitim bilimleri enstitülerine başvurarak formasyon programını tamamlamışlardır. 2009 yılında yeniden fen-edebiyat fakültelerinin felsefe ve sosyoloji bölümlerinde dört yıllık lisans eğitimi ile birlikte pedagojik formasyon vermeye başlanmış ancak kısa bir süre sonra bu uygulama mahkeme kararıyla durdurulmuştur. 23 Eylül 2011 tarihli YÖK kararında ise bazı üniversitelere 200-400 arasında kontenjan ayrılarak “Pedagojik Formasyon Sertifika Programı” açma izni verilmiştir (Günay, 2013, s.175).

3 Haziran 2013 tarihinde, YÖK tarafından yapılan bir açıklamada MEB’in öğretmen ihtiyacına yönelik yaptığı projeksiyon çalışması dayanak gösterilerek eğitim fakültelerinde öğretmen açığı olan rehberlik ve psikolojik danışmanlık, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği, ilköğretim matematik öğretmenliği, özel eğitim öğretmenlikleri ve teknoloji tasarım öğretmenliği bölümleri haricinde tüm ortaöğretim alan öğretmenliklerine 2013-2014 öğretim yılı itibarıyla kontenjan verilmeyeceği belirtilmiştir (YÖK, 2013). Böylece tüm felsefe grubu öğretmenliği ana bilim dallarına bir yıl süreyle öğrenci alınmamıştır. 18 Nisan 2014 tarihinde öğretmen yetiştirme konusunda YÖK tarafından gerçekleştirilen yeni duyuru ile eğitim fakülteleri ortaöğretim alan öğretmenlikleri ve felsefe grubu öğretmenliği ana bilim dalları 2014-2015 öğretim yılından itibaren tekrar öğrenci almaya başlamıştır. Duyuruda belirtildiği şekliyle tüm ortaöğretim alan öğretmenliklerinde olduğu gibi öğrenim süresi felsefe grubu öğretmenliği ana bilim dalında da dört yıla düşürülmüştür (YÖK, 2014). Bunun yanında bölüm kontenjanı yirmiye düşürülmüştür. Beş yıllık program ise 2016-2017 eğitim öğretim yılı bahar dönemi sonunda yürürlükten kaldırılmıştır.

17 Haziran 2016 tarihinde, YÖK yürütme kurulu tarafından alınan bir başka kararla 2016-2017 güz yarıyılından itibaren bölüm ve ana bilim dallarına yeni bir düzenleme getirilmiştir. Bu düzenleme ile birlikte felsefe grubu öğretmenliği ana bilim dalları, eğitim fakültelerinin “Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi” bölümlerine bağlanmıştır. Bu bölümde felsefe grubu eğitiminin yanı sıra coğrafya eğitimi, tarih eğitimi, sosyal bilgiler eğitimi, Türk dili ve edebiyatı eğitimi ve Türkçe eğitimi yer almaktadır (YÖK, 2016). Türkçe eğitimi bölümünün 2016 öncesinde bağımsız bir bölüm olması ve sosyal bilimler ile ilgili ana bilim dallarının sonradan bu bölüme eklenmiş olması gerekçesi ile bölümün adı “Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi” olarak değiştirilmiştir (YÖK, 2017).

Eğitim fakültelerinin öğrenme çıktılarını tanımlamak, bu çıktılara ulaşmak için öğrenilmesi gereken konuları sınırlandırmak, bu konuların işlenmesi için gereken süre ve yöntemleri belirlemek ve tüm bu sürecin nasıl değerlendirileceğini ortaya koymak adına asgari standartların belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır (YÖK, 2007, s.7). Bu süreçte programlar %50 alan bilgisi, %30 öğretmenlik meslek bilgisi ve becerisi, %20 genel kültür derslerini içerecek şekilde standartlaştırılmaya çalışılmıştır. Genel kültür dersleri örnek olarak bilim tarihi, bilimsel araştırma

yöntemleri, felsefeye giriş, etkili iletişim, Türk eğitim tarihi derslerinden oluşacak şekilde belirlenmiş; zaman içerisinde fakültelerin kendi içlerinde değişiklik yapabileceği belirtilmiştir. Seçmeli derslerin kredisinin de toplam kredinin %25'ine varan oranlarda artırılması hedeflenmiştir (YÖK, 2007, s.8). Lisans programlarında YÖK'ün gerçekleştirdiği standardizasyon dışında felsefe grubu eğitimi alan disiplinlerinden felsefe, sosyoloji, psikoloji ve mantığın programdaki ağırlıklarının ne oranda olacağına dair bir bilgiye rastlanılmamaktadır. Sadece felsefe grubu öğretmeni alımlarında edebiyat ya da fen-edebiyat fakülteleri mezunlarının başvuru koşullarında sosyoloji için 16 kredi, psikoloji için 16 kredi ve mantık için 8 kredi ders almış olmak yer almaktadır (TTKB, 2016, s.12). Bu belirleme ile de sadece minimum düzeyde felsefe grubu öğretmeni olmanın koşulu ortaya konulmuştur. Ancak felsefe grubu eğitimi içerisinde yukarıda bahsi geçen tüm alanlarda etkili olabilmek için belirlenen koşulların yetersiz olduğu söylenebilir. Bu sebeple felsefe grubu eğitiminde felsefe, sosyoloji, psikoloji ve mantık konu alanlarında yeni standartlara ihtiyaç duyulmaktadır. Böylece felsefe grubu eğitiminin Türkiye'de daha etkili bir hale getirilmesi sağlanabilir.

1.1.Araştırmanın Amacı

Felsefe grubu eğitimi lisans programları, 2014-2015 öğretim yılı itibariyle dört yıla düşürülmesi sebebiyle değişikliğe uğramıştır (YÖK, 2014, s.1). Ancak programlar daha önceki yıllardaki gibi YÖK'ten gelen belirlemeler olmadan her ana bilim dalının kendi aldığı kurul kararlarıyla belirlenmiştir. Programların program geliştirme öğeleri bakımından eksiklikleri bulunduğundan programlar üzerine yapılacak değerlendirmenin sınırları, programların birbirleriyle genel ölçütlere göre karşılaştırılması ile çizilmek durumundadır.

Bu çerçevede çalışmanın amacı, Türkiye'deki örgün lisans eğitimine sahip olan Gazi Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi'nde yer alan Felsefe Grubu Eğitimi lisans programlarını teorik ve uygulamalı ders saati; toplam kredi; zorunlu - seçmeli derslerin sayısı; alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür derslerinin genel dağılımları; felsefe, sosyoloji, psikoloji ve mantık konu alanı dağılımları açısından karşılaştırmaktır.

1.2.Araştırmanın Önemi

Felsefe grubu eğitiminin niteliği, öğretmen yetiştirme politikalarında sık sık yaşanan değişikliklerden dolayı olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Bu durum da dolaylı olarak felsefe grubu öğretmenin niteliğine yansımaktadır. Felsefe grubu öğretmenin niteliğinin artırılması adına bu tür çalışmalar aracılığıyla ortak belirlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Böylece felsefe grubu eğitimi alanında belli standartlara ulaşılabilir. Alanyazında bu çalışmanın amaçladığı gibi tarihsel ve karşılaştırmalı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu konuda gelecekte yapılacak çalışmalar için bir referans kaynağı olacağı düşünülmekte, bu bakımdan da önem arz etmektedir. Bu yönüyle bu çalışma, YÖK'te ilgili program düzenleyicilerine ve ilgili ana bilim dallarındaki program sorumlularına fikir vererek yenilenecek felsefe grubu eğitimi lisans programlarına katkı sağlayabilecektir.

2.Yöntem

Araştırma modeli, bir araştırmanın amacına uygun olarak verilerinin sistematik bir şekilde toplanması ve çözümlenebilmesi açısından gereklidir (Karasar, 2005, s.76). Bu çalışma, tarama türünden betimsel bir araştırmadır. Tarama modelinde amaç, bir olayın zaman içindeki gelişimini/değişimini izleyip o olayı betimlemeler yoluyla ortaya koymaktır (İslamoğlu, 2002, s.49).

Araştırmada doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyalleri analiz etmektir. Bu araştırma

türünde veriler mevcut materyallere dayanır (Mayring, 2011, s.52). Mevcut materyallere dayanmasının en önemli sorunu dokümanlara ulaşma hususunda yaşanabilmektedir. Bazı kurumlar dokümanları vermek istemeyebilir ya da dokümanlar kaybolmuş olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.193-194). Bu teknik, diğer veri toplama teknikleri ile birlikte kullanılabileceği gibi tek başına da kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.187). Bu çalışmada doküman analizi tekniği tek başına kullanılmıştır.

Çalışmada aktif olarak örgün eğitime devam eden Atatürk, Çukurova ve Gazi Üniversitelerinin lisans programları, ilgili ana bilim dalından temin edilmiştir. Bu dokümanlar 2012-2013 öğretim yılında 5 yıllık lisans programları ile 2014-2015 öğretim yılında başlayan 4 yıllık lisans programlarını içermektedir. Programlar içerisinde sadece ders listesini, ders saatini, ders kredisini vb. barındırdığı için karşılaştırmalar betimsel ağırlıklı gerçekleştirilmiştir. Ancak kimi belirsizliklerden dolayı karşılaştırma esnasında zorluklar yaşanmıştır. Bu durumlara ilişkin gerekli açıklamalar bulgulara verilmiştir. Toplanan veriler çalışmanın amacına uygun olarak sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır.

3.Bulgular ve Yorum

Bu bölümde Türkiye'deki felsefe grubu eğitimlerinin 5 ve 4 yıllık lisans programları, üniversite bazında, kendi içlerinde karşılaştırılarak incelenmiştir.

3.1.Felsefe Grubu Eğitimi 5 Yıllık Lisans Programlarının Karşılaştırılması

3.1.1.Felsefe Grubu Eğitimi 5 yıllık Lisans Programlarının Teorik-Uygulamalı Saat, Kredi ve Ders Sayıları Açısından Karşılaştırması

Felsefe grubu eğitimi 5 yıllık lisans programları her bir ana bilim dalı tarafından YÖK'ten gelen bazı belirlenimler temele alınarak hazırlanmıştır. Tablo 1'de ana bilim dallarına göre farklılıklar görülmektedir.

Tablo 1: Felsefe grubu eğitimi 5 yıllık lisans programlarının karşılaştırılması

	Teorik+Uyg. Saatler	Toplam Saat	Zorunlu Kr. + Seçmeli Kr.	Toplam Kredi	Zorunlu Ders + Seçmeli Ders Sayısı	Toplam Zorunlu ve Seçmeli Ders Sayısı
Atatürk Üni.	164 Teo + 18 Uyg.	182 Sa.	161 Zor. + 0 Seç. Kr.	161 Kr.	59+0=59	59
Çukurova Üni.	168 Teo + 20 Uyg.	188 Sa.	153 Zor. + 24 Seç. Kr.	177 Kr.	55+8=63	95
Gazi Üni.	171 Teo + 20 Uyg.	191 Sa.	172 Zor. + 9 Seç. Kr.	181 Kr.	65+4=69	77

Tablo 1'e göre felsefe grubu eğitimi 5 yıllık programları teorik ve uygulamalı dersler açısından karşılaştırıldığında ders saati ve kredisi en fazla programın 191 saat ve 181 kredi ile Gazi Üniversitesi'nde olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloya göre Çukurova Üniversitesi'nin programının 188 saat ve 177 krediden; Atatürk Üniversitesi'nin programının ise 182 saat ve 161 krediden oluştuğu görülmektedir. Her üç programda da uygulamalı ders saati birbirine yakın olmakla

birlikte 18 ya da 20 saat olarak belirlenmiştir. Uygulamalı dersler YÖK tarafından belirlenmektedir. Gazi Üniversitesi'nde bu dersler: öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı, özel öğretim yöntemleri-I, alan eğitiminde araştırma projesi, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasıdır. Ayrıca iki seçmeli derse de iki saat uygulama konulmuştur. Bu derslerden biri eğitim fakültelerinde zorunlu olan topluma hizmet uygulamaları dersidir. Bu ders için uygulamalı ders saati gerekli olsa da diğer seçmeli dersler arasında yer alan Türk kültür tarihi dersinde uygulamalı iki saat, dersin içeriği açısından uygun değildir. Bunun yanı sıra seminer derslerinde ise YÖK'ün belirlemelerine göre uygulamalı ders saati yer almamaktadır. Bu derslerde öğrenciler konu alanının ve bu alandaki yöntemlerin sunumunu gerçekleştirmektedir. Bu sebeple Gazi Üniversitesi'nin programında yer alan felsefe semineri, sosyoloji semineri ve psikoloji semineri derslerinin en az 2 saat teorik, 1 saat uygulamalı olarak düzenlenmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir. Hatta ayrıca mantık öğretimi dersi haricinde mantık semineri dersinin de programlara konulması uygun olabilir. Gazi Üniversitesi programında alan eğitimine yönelik dersler bulunmaktadır. Bunlardan iki tanesi YÖK'ün belirlemelerine göre konulan ve diğer ana bilim dallarında da olan özel öğretim yöntemleri I ve II dersleridir. Bu derslerde tüm ana bilim dallarında olduğu gibi felsefe ve sosyoloji öğretimi için teorik ve uygulamalı konular işlenmektedir. Bu derslerin yanı sıra sadece Gazi Üniversitesi programında psikoloji ve mantık öğretimine yönelik de dersler yer almaktadır. Ancak bu derslere uygulamalı ders saati konulmaması öğretmen adaylarına özel olarak dersin öğretiminde gereken becerileri pratik etme imkanı sağlamayacaktır.

Çukurova Üniversitesi'nin uygulamalı ders saati Gazi Üniversitesi ile eşittir. Bununla birlikte dersler YÖK'ün belirlemeleri sonucunda düzenlendiği için benzerlik göstermektedir. Çukurova Üniversitesi'nde de seminer dersleri Gazi Üniversitesi'nde olduğu gibi sadece teorik ders şeklinde düzenlenmiştir. Ayrıca bu dersler programda seçmeli ders kategorisindedir. Seminer dersleri, Gazi Üniversitesi'ndeki derslerden farklı olarak iki ayrı dönemde "I-II" şeklinde yer almaktadır. Çukurova Üniversitesi programında da psikoloji ve mantık öğretimine yönelik bir ders yer almamaktadır. En azından bu derslere de 1 saat uygulamalı saat eklenmesi öğretmen adaylarının edindikleri bilgileri sınıf önünde kullanmalarını sağlayabilir. Çukurova Üniversitesi uygulamalı dersleri temel bilgi teknolojisi kullanımı, özel öğretim yöntemleri-I, özel öğretim yöntemleri-II, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı, alan eğitiminde araştırma projesi, okul deneyimi-I ve son olarak da öğretmenlik uygulamasından oluşmaktadır. Temel bilgi teknoloji kullanımı dersi ile Çukurova Üniversitesi 2 saatlik uygulamayı programına yerleştirmiştir. Gazi Üniversitesi ile Atatürk Üniversitesi'nde bu derse karşılık gelen bilgisayar dersleri sadece teorik ders saati şeklinde düzenlenmiştir. Bu dersin günümüzde artan teknoloji destekli bazı becerilerin kavratılmasında önemi yadsınmaz. Bu sebeple bu derste uygulamalı eğitim pratiklerine yer vermek olumlu bir adım olarak görülebilir. Özellikle eğitim fakültelerinin bilgisayar dersleri eğitim ve öğretimin daha etkili hale getirilmesinde yardımcı olacak programların kazandırılması için kullanılmalıdır.

Atatürk Üniversitesi lisans programında uygulamalı ders saatleri diğer programlardan kısmen daha azdır. Bu dersler felsefe grubu öğretimi yöntemleri I-II, öğretim teknikleri ve materyal tasarımı, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasıdır. Okul deneyimi dersi felsefe grubu öğretimi yöntemleri derslerinden önce programda yer almaktadır. Bu durum öğrencilerin ön koşul bilgilerinin tamamlanmadan staja başlamaları sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca alan öğretiminde önemli olan seminer dersleri, Gazi Üniversitesi programında zorunlu, Çukurova Üniversitesi programında seçmeli olarak yer almasına karşın, Atatürk Üniversitesi programında yer almamaktadır.

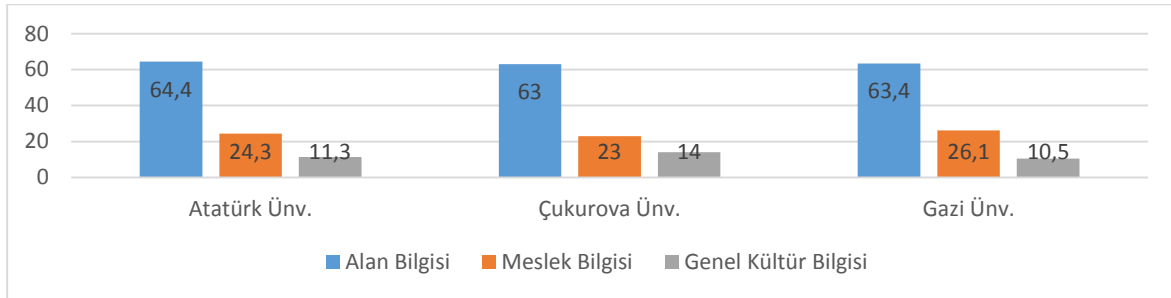
Tablo 1'e göre toplam saat, toplam kredi ve alınması gereken toplam ders saati açısından üniversite sıralamaları aynıdır. Gazi Üniversitesi programı 69 zorunlu ve seçmeli ders ile mezun olma koşulu için en çok alınması gereken dersi bulunan programdır. Bu programda toplam 12 seçmeli ders bulunmakta iken öğretmen adayları bu derslerden en az dördünü seçmelidir. Seçmeli

ders sayısının az olduğu söylenebilir. Çukurova Üniversitesi'nin programında ise seçmeli ve zorunlu 63 ders yer almaktadır. Seçmeli dersler açısından en çok çeşitliğin görüldüğü program Çukurova Üniversitesi'nin programıdır. Öğretmen adaylarının toplam 40 seçmeli ders arasından en az 8 tanesini seçmeleri gerekmektedir. Seçmeli ders çeşitliliğinin fazla olması bu programın avantajı olarak değerlendirilebilir. Atatürk Üniversitesi'nde seçmeli ders bulunmamakta ve öğretmen adayları toplamda 59 ders alarak mezuniyet kredisini tamamlamaktadırlar. Bu durum öğrencilerin ilgi alanlarına göre kişisel gelişimlerini sağlamaları bakımından dezavantaj oluşturmaktadır.

3.1.2.Felsefe Grubu Eğitimi 5 Yıllık Lisans Programlarının Genel Ders Dağılımlarının Karşılaştırması

Bu başlık altında programlar YÖK'ün eğitim fakülteleri lisans programlarında belirlediği genel ders dağılımları; "Alan Bilgisi", "Meslek Bilgisi" ve "Genel Kültür" başlıkları açısından ele alınmıştır. Programda yer alan derslerin kodlarına göre hesaplanan krediler toplam krediye oranlanmış ve Şekil 1 ile betimlenmiştir. Çukurova Üniversitesi'nin 5 yıllık programında genel kültür derslerinin kodları açık bir şekilde belirtilmemiştir. Bu sebeple alan bilgisi ve meslek bilgisi derslerinin dışında kalan dersler genel kültür dersleri olarak değerlendirilmiştir. Bazı durumlarda da dersin kodu meslek dersi olarak yazılmış olmasına karşın genel kültür dersi olduğu parantez içerisinde belirtilmiştir. E-430 kodlu "Bilim Tarihi (Genel Kültür)" dersi bu duruma örnek gösterilebilir. Bu tür derslerde kod değil, dersin yanındaki açıklama dikkate alınmıştır.

Şekil 1: Felsefe grubu eğitimi 5 yıllık programlarında genel ders dağılımları oranlarının karşılaştırılması

Çukurova Üniversitesi lisans programı toplam 177 krediden oluşmaktadır. Bu kredilerin 114'ü alan bilgisi derslerine aittir. Şekil 1'de görüldüğü gibi bu oran %64,4'e karşılık gelmektedir. Meslek bilgisi dersleri ise 43 kredi ile %24,3'lük orana sahiptir. Programdaki en düşük pay genel kültür derslerine aittir. Bu dersler toplamda 20 kredi olup %11,3'lük paya sahiptir.

Gazi Üniversitesi lisans programı 181 krediden oluşmaktadır. Bu kredilerin 114'ü alan bilgisi derslerine aittir. Alan bilgisi dersleri Çukurova Üniversitesi ile eşit krediye sahip olmasına rağmen toplam kredi Gazi Üniversitesi'nde daha fazla olduğu için %63'lük bir oran elde edilmektedir. 42 kredi ile meslek bilgisi dersleri %23'lük oranla programda yer almaktadır. Genel kültür dersleri ise 25 kredi ile %14 oranla programda yer almaktadır.

Atatürk Üniversitesi programında toplam kredi 161 olmakla birlikte bu krediden, 102'si alan bilgisi derslerine aittir. Bu kredinin toplam krediye oranı ise %63,4'tür. Meslek bilgisi derslerinin

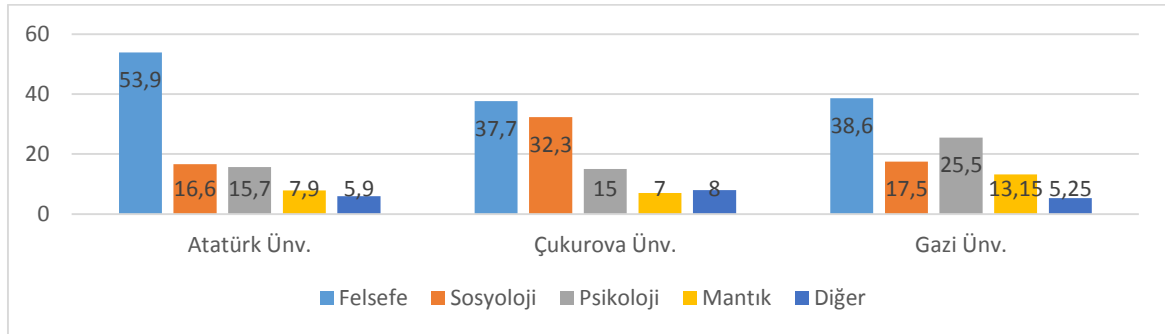
toplam kredisi 42 olmakla birlikte toplam kredi içerisinde %26,1'lik orana karşılık gelmektedir. Son olarak genel kültür dersleri 14 kredi ile %10,5 oran ile programda yer almaktadır.

Üniversitelerin lisans programlarındaki genel dağılımlar karşılaştırıldığında her üç üniversitede de genel dağılımlar birbirine benzerlik göstermektedir. Ancak YÖK (2007, s.7)'ün belirlediği %50 "Alan Bilgisi", %30 "Meslek Bilgisi" ve %20 "Genel Kültür" ders oranlarından tüm programların uzak olduğu tespit edilmiştir. %64,4 ile Atatürk Üniversitesi 5 yıllık lisans programı en fazla "Alan Bilgisi" kredi oranına sahip iken %26,1 ile Gazi Üniversitesi 5 yıllık lisans programı en fazla "Meslek Bilgisi" kredi oranına sahiptir. Çukurova Üniversitesi 5 yıllık lisans programı ise %14 ile en fazla "Genel Kültür" kredi oranı ile düzenlenmiştir.

3.1.3. Felsefe Grubu Eğitimi 5 Yıllık Lisans Programlarındaki Alan Derslerinin Konu Disiplinlerine Göre Karşılaştırması

Felsefe grubu eğitimi 5 yıllık lisans programlarının, konu disiplinlerine göre yani felsefe, sosyoloji, psikoloji, mantık alanlarına yönelik toplam kredi bazında dağılımları incelenmiştir. Ayrıca bu dört alanda da yer almayan konular "Diğer" kategorisine dahil edilerek toplanmıştır. Demokrasi ve insan hakları ile bilim tarihi dersleri bu kategoriye örnek gösterilebilir. Böylece toplam beş kategoride kredi oranlarına göre dağılımlar aşağıda verilmiştir.

Şekil 2: Felsefe grubu eğitimi 5 yıllık programlarında alan derslerinin konu disiplinlerine göre karıştırılması

Şekil 2'de görüldüğü gibi Atatürk Üniversitesi'nde %53,9 oran ile felsefe konu alanı ön plana çıkmaktadır. Felsefe disiplinine ait dersler incelendiğinde felsefeye giriş I-II, ilkçağ felsefe tarihi ve metinleri I-II, ortaçağ ve rönesans felsefe tarihi ve metinleri I-II, metin okuma ve yazma, Türk-İslam felsefesine giriş, 17. yüzyıl felsefe tarihi ve metinleri, 18. yüzyıl felsefe tarihi ve metinleri, çağdaş felsefe tarihi ve metinler I-II gibi dersler programda yer almaktadır. Mevcut derslere bakıldığında felsefenin metin okuma ağırlıklı bir şekilde işlendiği söylenebilir. Belirtilen derslerden bazıları birbirini kapsamakta bazıları ise birbirini tekrar etme riski barındırmaktadır. Örnek olarak programda 17. yüzyıl felsefe tarihi ve metinleri ile 18. yüzyıl felsefe tarihi ve metinleri yer alırken ayrıca I ve II şeklinde toplam altı saat çağdaş felsefe tarihi ve metinler dersi yer almaktadır. Bununla birlikte programda varlık felsefesi, bilgi felsefesi, bilim felsefesi, ahlak felsefesi, siyaset felsefesi ve sanat felsefesi gibi derslerin yer alması sistematik felsefe yaklaşımını içerdiğini göstermektedir. Programda eğitim felsefesi dersinin olmaması önemli bir eksikliktir. Çünkü bu ana bilim dalının iki merkez konusu bulunmaktadır. Bunlardan biri felsefe diğeri ise eğitimidir. Eğitim felsefesi her ne kadar felsefenin bir disiplini ise de bir öğretmen adayının eğitime ilişkin sahip

olması gereken perspektif bakımından önemlidir. Felsefe dışında diğer alanlardan hiçbiri belirgin şekilde öne çıkmamaktadır. Konu alanında ikinci büyük pay %16,6 ile sosyoloji konu alanıdır. Sosyoloji konu alanını dersleri ise; sosyoloji tarihi, çağdaş sosyoloji kuramları ve bilgi sosyolojisidir. Bu derslerden bilgi sosyolojisinin sadece Atatürk Üniversitesi'nin lisans programında yer alması bir farklılık olarak değerlendirilebilir. Programda psikoloji konu alanı dersleri toplam kredinin %15,7'sini oluşturmaktadır. Mantık konu alanı derslerinin toplam kredinin %7,9'una karşılık geldiği görülmektedir. Son olarak diğer kategorisinde %5,9 oranında felsefe, sosyoloji, psikoloji ve mantık konu alanına dahil edilemeyen dersler programda yer almaktadır. Bu dersler demokrasi ve insan hakları ve bilim tarihidir. Felsefe konu alanı ile diğer konu alanları arasında kredi bakımından kayda değer bir fark olduğu görülmektedir. Bu durum öğretmen adaylarının mesleğe başladıklarında felsefe konu alanı dışındaki diğer konu alanlarının öğretiminde çeşitli zorluklar yaşamalarına neden olabilir.

Çukurova Üniversitesi 5 yıllık programı incelendiğinde derslerin felsefe ve sosyoloji konu alanı ağırlıklı olduğu görülmektedir. Felsefe konu alanının toplam kredi içindeki payı %37,7 iken sosyoloji konu alanının payı %32,3'tür. Programda felsefe konu alanı dersleri; felsefeye giriş I-II, ilk-ortaçağ ve rönesans felsefesi, 17. ve 18. yy. felsefesi, 19. ve 20. yy. felsefesi şeklinde felsefe tarihi anlayışıyla düzenlenmiş olmakla birlikte felsefenin farklı problemlerine de yer verilmeye çalışılmıştır. Özellikle seçmeli derslerle çeşitli problemler ele alınmıştır. Felsefe açısından insan hakları, yaşam felsefesi, tarih ve devlet felsefesi gibi dersler bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Ancak zorunlu derslerde ilk-ortaçağ ve rönesans felsefesi gibi yoğun içerikli dönemlerin tek derste ele alınması öğrencilerin konuyu kavramasında süre yetersizliğine sebep olabilir. Bu sebeple konunun geniş tutulması yerine daha uygun düzenlemelerle dağıtılması programın etkililiğini artıracaktır. Bununla birlikte sistematik felsefeye ilişkin derslerin bazıları zorunlu, bazıları ise seçmeli olarak programda yer almıştır. Sosyoloji alanında daha spesifik konuların ders adına dönüştüğü görülmektedir. Bu derslerden bazıları köy-kent sosyolojisi, sosyal tabakalaşmadır. Sosyoloji konu alanı derslerinin bu şekilde düzenlenmesi Çukurova Üniversitesi programının diğer üniversitelere göre sosyoloji konu alanı dersleri bakımından en yüksek orana sahip olmasının nedenlerinden biridir. Ancak psikoloji ve mantık derslerinin kredi oranları sırasıyla %15 ve %7 ile diğer üniversiteler arasında en düşük orana sahiptir. Bu durumun öğrencilerin bu disiplinlerde eksik bir eğitim alma riskini barındırdığı söylenebilir. Diğer kategorisindeki derslerin oranı %8'dir. Bu dersler yöntembilim ve araştırma teknikleri-I, II ve istatistiktir.

Gazi Üniversitesi 5 yıllık lisans programında ağırlıklı olan dersler %38,6 ile felsefe ve %25,5 ile psikolojidir. Felsefe derslerinden bazıları felsefenin menşei ve Helen felsefesi I-II, felsefeye giriş, Helenistik ve orta çağ felsefesi, bilgi felsefesi, ahlak felsefesi, Rönesans ve aydınlanma felsefesi, çağdaş felsefe, eğitim felsefesi, bilim felsefesidir. Bu dersler programın hem sistematik hem de felsefe tarihi bakışını gözettiğini göstermektedir. Ancak varlık felsefesi dersinin programda yer almaması önemli bir eksikliktir. Programda sosyoloji konu alanı derslerinin oranı %17,5'tir. Mantık konu alanında en yüksek oran %13,15 Gazi Üniversitesi programındadır. Psikoloji konu alanı derslerinin kapsamı bakımından en uygun programın da Gazi Üniversitesi'nde olduğu söylenebilir. Dersler arasında genel psikoloji I-II, çağdaş psikolojik akımlar, yetişkinler psikolojisi, öğrenme psikolojisi, ruh sağlığı ve davranış bozuklukları, psikolojik testler, sosyal psikoloji vb. yer almaktadır. Diğer kategorisine ait derslerin %5,25 ile en düşük orana sahip olduğu program Gazi Üniversitesi programıdır. Diğer kategorisine ait dersler araştırma teknikleri ve Türk eğitim tarihidir.

Genel olarak bakıldığında Çukurova Üniversitesi'nin 5 yıllık programı felsefe-sosyoloji ağırlıklıdır. Gazi Üniversitesi programında ise felsefe-psikoloji ağırlığı dikkat çekmekle beraber sosyoloji konu alanı derslerinin ağırlığının daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Gazi Üniversitesi mantık konu alanına en fazla ağırlık veren programdır. Atatürk Üniversitesi programı felsefe ağırlıklı bir programdır.

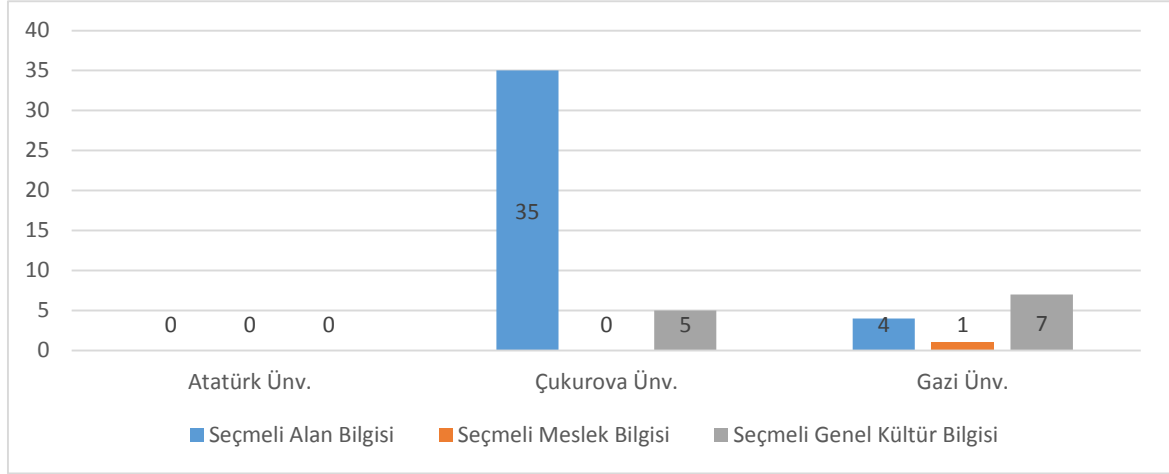
Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/25

3.1.4. Felsefe Grubu Eğitimi 5 Yıllık Lisans Programlarının Seçmeli Derslere Göre Genel Dağılımlarının Karşılaştırılması

Bu başlık altında üniversitelerin seçmeli ders sayıları “Alan Eğitimi”, “Meslek Bilgisi” ve “Genel Kültür” kategorilerine göre karşılaştırılacaktır.

Şekil 3: Felsefe grubu eğitimi 5 yıllık programlarındaki seçmeli derslerin genel dağılımlarının karşılaştırılması

Şekil 3’te görüldüğü gibi Atatürk Üniversitesi programında hiçbir kategoride seçmeli ders bulunmamaktadır. Çukurova Üniversitesi 5 yıllık lisans programında toplamda 40 seçmeli ders bulunmaktadır. Bu derslerin 35 tanesi “Seçmeli Alan Bilgisi” dersi iken 5 tanesi ise “Seçmeli Genel Kültür” dersidir. Programda “Seçmeli Meslek Bilgisi” dersi bulunmamaktadır. Öğretmen adaylarının programı tamamlayabilmeleri için en az 8 seçmeli dersi vermeleri gerekmektedir. Çukurova Üniversitesi’nde “Seçmeli Alan Bilgisi” derslerinden felsefe konu alanında 13, sosyoloji konu alanında 9, psikoloji konu alanında 13 seçmeli ders bulunmaktadır. Mantık konu alanına yönelik ise herhangi bir seçmeli ders bulunmamaktadır.

Gazi Üniversitesi’nde toplam 12 seçmeli ders bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının programı tamamlayabilmeleri için en az 4 seçmeli dersi vermeleri gerekmektedir. 12 seçmeli dersinin, 4’ü “Seçmeli Alan Bilgisi” dersi, 1’i “Seçmeli Meslek Bilgisi” dersi ve 7’si de “Seçmeli Genel Kültür” derslerine aittir. Gazi Üniversitesi’nde “Seçmeli Alan Bilgisi” dersleri sadece 2 felsefe ve 2 sosyoloji konu alanından dersleri içermektedir. Programda psikoloji ve mantık konu alanı seçmeli dersleri yer almamaktadır. “Seçmeli Meslek Bilgisi” dersi kategorisinde tek ders yer almaktadır.

Çukurova ve Gazi Üniversitelerinde seçmeli derslerin genel dağılımlarının düzensiz olduğu söylenebilir. Çukurova Üniversitesi “Seçmeli Alan Bilgisi” derslerini çok fazla yer verirken Gazi Üniversitesi “Seçmeli Genel Kültür” dersleri az farkla sayıca fazladır. Çukurova Üniversitesi “Seçmeli Alan Bilgisi” derslerinde felsefe ve psikoloji konu alanları 13’er dersle ön plana çıkmaktadır.

3.2.Felsefe Grubu Eğitimi 4 Yıllık Lisans Programlarının Karşılaştırılması

3.2.1.Felsefe Grubu Eğitimi 4 Yıllık Lisans Programlarının Teorik-Uygulamalı Saat, Kredi ve Ders Sayıları Açısından Karşılaştırması

Felsefe grubu öğretmenlikleri öğrenim süresi, 2014-2015 öğretim yılından itibaren 4 yıla indirilerek mevcut ders saatlerinde (teorik ve uygulamalı), toplam kredilerinde ve alınması gereken zorunlu ve seçmeli ders sayılarında değişikliklere gidilmiştir. Bu başlık altında belirtilen hususlarda ana bilim dalları programları arasında karşılaştırmalar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Felsefe grubu eğitimi 4 yıllık lisans programlarının karşılaştırılması

	Teorik+Uyg. Saatler	Toplam Saat	Zorunlu Kr. + Seçmeli Kr.	Toplam Kredi	Zorunlu Ders + Seçmeli Ders Sayısı	Toplam Zorunlu ve Seçmeli Ders Sayısı
Atatürk Üni.	162 Teo + 18 Uyg.	180 Sa.	171 Zor. + 0 Seç. Kr.	171 Kr.	58+0=58	58
Çukurova Üni.	164 Teo + 18 Uyg.	182 Sa.	137 Zor. + 36 Seç Kr.	173 Kr.	50+12=62	94
Gazi Üni.	150 Teo + 22 Uyg.	172 Sa.	150 Zor. + 11 Seç. Kr.	161 Kr.	57+5=62	72

Tablo 2 incelendiğinde Çukurova Üniversitesi Felsefe Grubu Eğitimi Ana Bilim Dalı programı toplam 182 saat ve toplam 173 kredi ile en fazla ders yüküne sahip olan ana bilim dalıdır. Atatürk Üniversitesi Felsefe Grubu Eğitimi Ana Bilim Dalı programı 180 saat ve toplam 171 krediyle ders yükü bakımından ikinci sıradadır. 5 yıllık programda ilk sırada yer alan Gazi Üniversitesi ise 4 yıllık programda toplam 172 saat ve 161 toplam kredi ile en düşük saat ve krediye sahip ana bilim dalıdır.

Gazi Üniversitesi ve Çukurova Üniversitesi’nin 4 yıllık lisans programlarında toplam kredileri azalırken Atatürk Üniversitesi’nin 4 yıllık lisans programı toplam kredisi artmıştır. Seçmeli ve zorunlu derslerinden oluşan toplam ders sayısı ise az da olsa tüm üniversitelerin 4 yıllık programlarında azalmıştır.

5 yıllık ve 4 yıllık programlardaki uygulamalı ders saatleri benzerlik göstermektedir. Gazi Üniversitesi programı 22 saat uygulamalı ders saatine sahipken Atatürk Üniversite programı 18 saat uygulamalı ders saatine sahiptir. Çukurova Üniversitesi programı ise Atatürk Üniversitesi programı ile eşit sayıda uygulamalı ders saatine sahiptir. Gazi Üniversitesi’nde uygulamalı dersler: eğitimde bilişim teknolojileri, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı, özel öğretim yöntemleri-I (felsefe öğretimi), özel öğretim yöntemleri-II (sosyoloji öğretimi), okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasıdır. Gazi Üniversitesi’nde uygulamalı dersler 3. ve 4. sınıflarda toplanmıştır. Çukurova Üniversitesi uygulamalı dersleri ise temel bilgi teknolojileri kullanımı, topluma hizmet uygulamaları, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı, özel öğretim yöntemleri, okul deneyimi ve eğitimde araştırma, öğretmenlik uygulamasından oluşmaktadır. Gazi Üniversitesi ile karşılaştırıldığında en belirgin fark alan eğitime yönelik uygulamalı ders sayısının bir ders az olmasıdır. Ayrıca Çukurova Üniversitesi’nde uygulamalı dersler ağırlıklı olarak son sınıfta yer almaktadır. Benzer şekilde

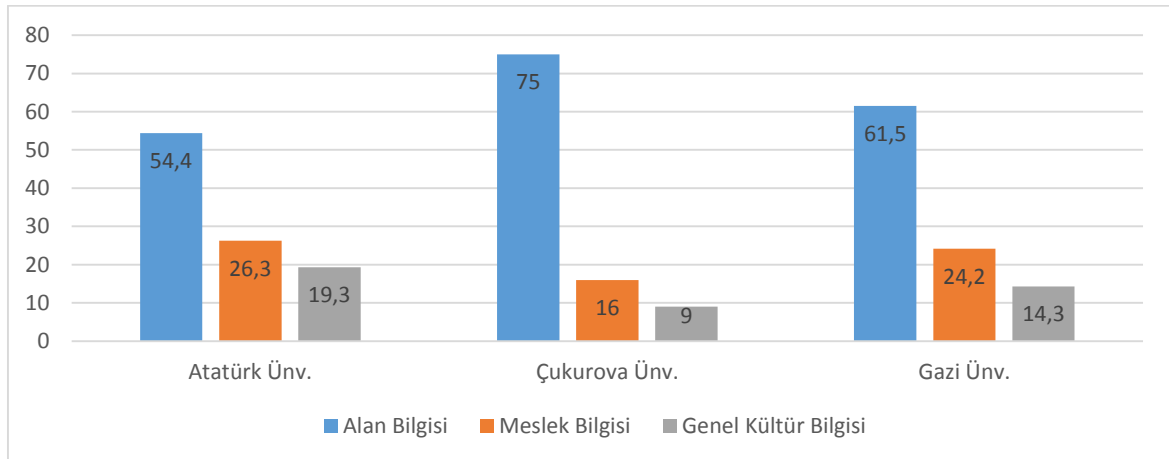
Atatürk Üniversitesi'nde de uygulamalı dersler son sınıfta yer almaktadır. Atatürk Üniversitesi'nde uygulamalı dersler ise felsefe grubu öğretim yöntemleri I ve II, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı, alan eğitiminde araştırma projesi, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasıdır. Bu dersler de diğer ana bilim dallarıyla benzerlik göstermektedir. Uygulamalı eğitim derslerinin okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin bulunduğu son seneye bırakılması stajın verimliliği açısından uygun olmayabilir.

Felsefe grubu eğitimi ana bilim dalları lisans programları toplam ders sayıları incelendiğinde Gazi Üniversitesi ve Çukurova Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler toplam 62 ders almakta; Atatürk Üniversitesi'nde ise öğrenciler 59 ders almaktalar. 4 yıllık programlarda bu sayılar birbirine yakın iken 5 yıllık programlarda ana bilim dallarının ders sayıları birbirinden oldukça farklıdır. 4 yıllık lisans programları içinde en fazla seçmeli ders sayısına sahip program, 44 seçmeli ders ile Çukurova Üniversitesi'ne aittir. Mezun olabilmek için öğretmen adaylarının 12 seçmeli ders vermeleri gerekmektedir. Gazi Üniversitesi'nde toplam 14 seçmeli ders bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının bu derslerden 5 tanesini vermeleri gerekmektedir. Ancak öğrenci sayıları itibarıyla ana bilim dallarının birden fazla ders açarak öğretmen adaylarına seçme imkanı sunmaları oldukça zordur. Bu sebeple kontenjanın 30'a çıkarılması uygun olacaktır. Atatürk Üniversitesi'nin 4 yıllık programında olmadığı gibi 5 yıllık programında da seçmeli ders bulunmamaktadır. Programda seçme derslerin olmaması bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir.

3.2.2. Felsefe Grubu Eğitimi 4 Yıllık Lisans Programlarının Genel Ders Dağılımlarının Karşılaştırması

Bu başlık altında 4 yıllık lisans programlarının genel ders dağılımları “Alan Bilgisi”, “Meslek Bilgisi” ve “Genel Kültür” dersleri açısından sınıflandırılmıştır. Çukurova Üniversitesi'nde “Genel Kültür” dersleri kod farklılığıyla programda belirtilmediği için araştırmacılar tarafından dersin adı ve içeriğine göre bazı dersler bu kategoriye dahil edilmiştir. Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi programlarında bu ayırım açık olarak belirtildiği için genel dağılımlar derslerin kodlarına göre gerçekleştirilmiştir.

Şekil 4: Felsefe grubu eğitimi 4 yıllık programlarının genel ders dağılımları oranlarının karşılaştırılması

Şekil 4 incelendiğinde Çukurova Üniversitesi lisans programında yer alan 62 dersin “Alan Bilgisi”, “Meslek Bilgisi” ve “Genel Kültür” derslerine göre dağılım oranları verilmiştir. Buna göre “Alan Bilgisi” derslerinin ağırlığı %75’tir. “Meslek Bilgisi” derslerinin ağırlığı %16; “Genel Kültür” derslerinin ağırlığı %9’dur. “Alan Bilgisi” dersleri ise toplam ağırlığın yarısından fazlasına sahiptir.

Gazi Üniversitesi lisans programında, seçmeli ve zorunlu, toplam 62 ders vardır. “Alan Dersleri” %61,5 ile en fazla ağırlığa sahip derslerdir. “Meslek Bilgisi” derslerinin ağırlığı %24,2; “Genel Kültür” derslerinin oranı ise %14,3’tür.

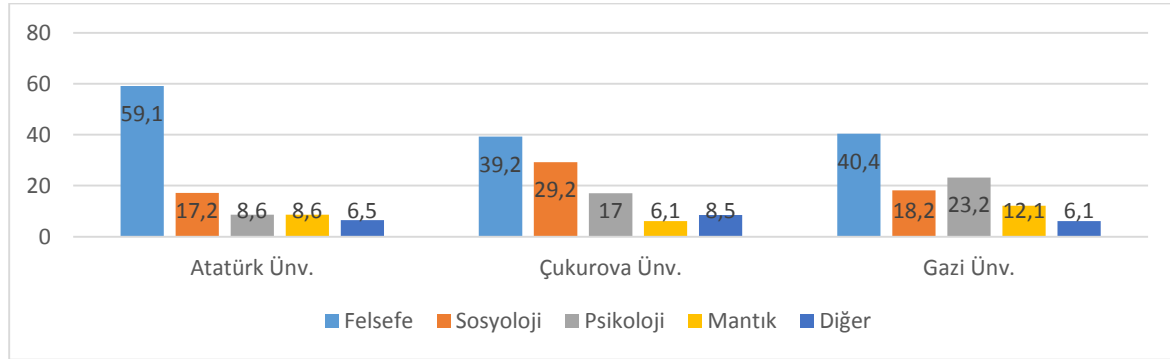
Atatürk Üniversitesi lisans programında, seçmeli ve zorunlu, toplam 58 ders vardır. “Alan Bilgisi” dersleri %54,4 ile en fazla ağırlığa sahip derslerdir. “Meslek Bilgisi” derslerinin ağırlığı %26,3; “Genel Kültür” derslerinin oranı ise %19,3’tür.

Genel olarak bakıldığında 4 yıllık felsefe grubu eğitimi lisans programları arasında üniversitelere göre farklılıklar olduğu söylenebilir. Atatürk Üniversitesi lisans programı YÖK’ün belirlediği genel ders dağılımları olan %50 “Alan Bilgisi”, %30 “Meslek Bilgisi” ve %20 “Genel Kültür” oranına yakın bir dağılıma sahiptir. Atatürk Üniversitesi’nin aksine Çukurova Üniversitesi 4 yıllık lisans programının bu dağılımdan uzaklaştığı söylenebilir. Gazi Üniversitesi 4 yıllık lisans programı ise önceki programdaki genel dağılımla benzerliğini sürdürmüştür.

3.2.3. Felsefe Grubu Eğitimi 4 Yıllık Lisans Programlarının Alan Derslerinin Konu Disiplinlerine Göre Karşılaştırması

Bu başlık altında felsefe grubu eğitimleri 4 yıllık lisans programları konu disiplinlerine göre karşılaştırılmıştır.

Şekil 5: Felsefe grubu eğitimi 4 yıllık programlarında alan derslerinin konu disiplinlerine göre kredi oranları

Şekil 5’e göre Atatürk Üniversitesi lisans programında %59,1 ile ağırlık en çok felsefe konu alanındadır. 5 yıllık programdaki gibi felsefe konu alanındaki dersler bu programda da felsefe metinleri ile iç içe düzenlemiştir. Ayrıca varlık felsefesi, bilgi felsefesi, bilim felsefesi, ahlak felsefesi, siyaset felsefesi ve sanat felsefesi dersleri disiplinler olarak programda yer almıştır. Din felsefesi dersi programda yer almamaktadır. Ayrıca eğitim felsefesi dersi de felsefe grubu eğitiminde önemli bir ders olmasına karşın programda yer almamaktadır. Sosyoloji konu alanının ağırlığı %17,2’dir. Sosyoloji disiplini için temel sayılabilecek derslerin programda yer almadığı söylenebilir. Örneğin kurumlar sosyolojisi dersi programda yer almamaktadır. Programda psikoloji ve mantık dersleri %8,6 oranı ile eşit ağırlığa sahiptir. Psikoloji konu alanı ağırlığı en az olan lisans programı

Atatürk Üniversitesi'dir. Bu, program için bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Diğer kategorisi ise %6,5 ağırlığa sahiptir. Bu kategoride bulunan dersler demokrasi ve insan hakları ile bilim tarihidir.

Gazi Üniversitesi lisans programında %40,4 ile ağırlık en çok felsefe konu alanındadır. Felsefe dersleri, felsefe tarihi ve sistematik felsefe bakış açısına göre oluşturulmuştur. Varlık felsefesinin zorunlu dersler arasında olmamasının önemli bir eksiklik olduğu söylenebilir. Psikoloji konu alanı derslerini ağırlığı %23,2'dir. Diğer ana bilim dalları ile karşılaştırıldığında psikoloji konu alanı en fazla Gazi Üniversitesi programında yer almaktadır. Sosyoloji konu alanının program içindeki payı ise %18,2'dir. Sosyoloji konu alanındaki dersler ise genel sosyoloji I-II, sosyoloji teorileri I-II, kurumlar sosyolojisi, sosyal ve kültürel değişme, sosyoloji semineri gibi derslerdir. Mantık konu alanı %12,1'lik pay ile üniversitelerin lisans programları arasında en fazla Gazi Üniversitesi lisans programında yer almaktadır. Diğer kategorisinin ağırlığı %6,1'dir. Bu kategorideki dersler Türk eğitim tarihi ile araştırma teknikleridir.

Diğer ana bilim dalı lisans programlarında olduğu gibi Çukurova Üniversitesi lisans programında %39,2 ile ağırlık en çok felsefe konu alanındadır. Felsefe konu alanına yönelik derslerden bilgi felsefesi, varlık felsefesi, bilim felsefesi, siyaset felsefesi, ahlak felsefesi, sanat felsefesi dersleri programda zorunlu olarak yer almakta iken insan felsefesi dersi de diğer ana bilim dallarından farklı olarak programa eklenmiştir. Ayrıca din felsefesi ve dil felsefesi dersleri de seçmeli olarak programda yer almaktadır. Sosyoloji konu alanının ağırlığı %29,2'dir. Diğer 4 yıllık lisans programları arasında en fazla sosyoloji konu alanı oranı Çukurova Üniversitesi'ne aittir. Bu derslerden bazıları köy-kent sosyolojisi, sosyal tabakalaşma, sosyal değişme gibi daha spesifik konulara yöneliktir. Psikoloji konu alanındaki derslerin ağırlığı %17'dir. Bu alana yönelik derslerden bazıları sosyal psikoloji, kişilik kuramları, çağdaş psikoloji kuramları gibi derslerdir. Kişilik kuramları dersi psikoloji alanında önemli bir ders olmasına karşın sadece Çukurova Üniversitesi lisans programında yer almaktadır. Toplam kredi içerisinde mantık konu alanına %6,1'lik pay ayrılmıştır. Bu oran diğer ana bilim dalları ile karşılaştırıldığında en düşük düzeydedir. Son olarak diğer kategorisinde %8,5 oran ile dört ders programda yer almaktadır. Bu derslerden bir tanesi tüm eğitim fakültelerinde zorunlu olan topluma hizmet uygulamaları dersi iken diğer dersler ise istatistik, yöntembilim ve araştırma teknikleri I-II dersleridir.

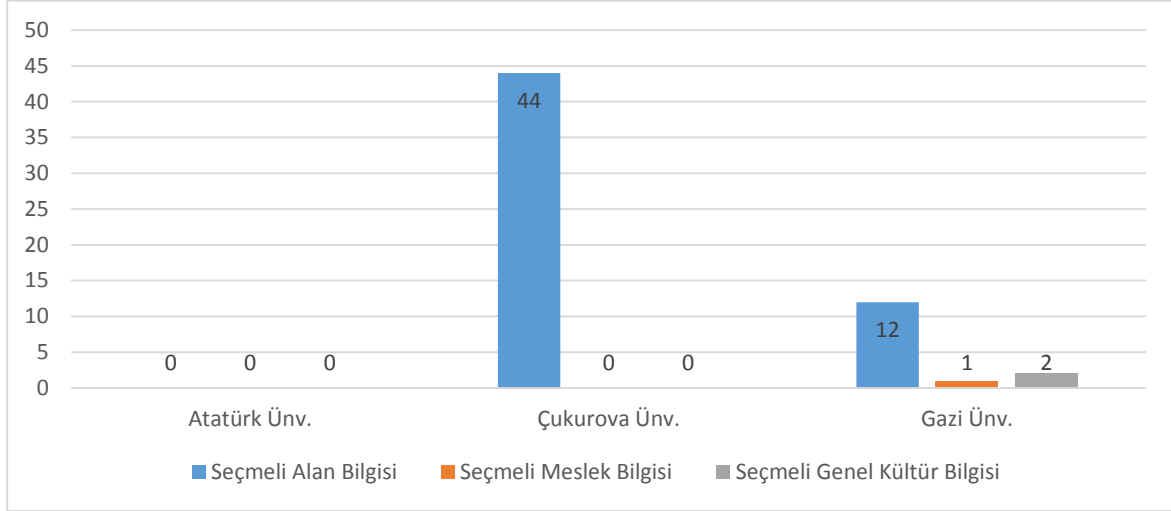
Genel olarak bakıldığında Atatürk Üniversitesi 4 yıllık programı felsefe ağırlığını artırarak sürdürmüştür. Psikoloji konu alanının ağırlığının en az olduğu program Atatürk Üniversitesinin programıdır. Çukurova Üniversitesi 4 yıllık programı felsefe ve sosyoloji konu ağırlığını sürdürmüştür. Sosyoloji konu alanı ağırlığı en fazla olan program Çukurova Üniversitesi 4 yıllık lisans programıdır. Bunun yanında bu program mantık konu alanı ağırlığının en az olduğu programdır. Gazi Üniversitesi 4 yıllık lisans programı ise felsefe ve psikoloji konu alanı ağırlığını sürdürmüştür. Diğer programlarla karşılaştırıldığında bu program en fazla psikoloji ve mantık konu alanı ağırlığına sahip programdır.

3.2.4. Felsefe Grubu Eğitimi 4 Yıllık Lisans Programlarının Seçmeli Derslere Göre Genel Dağılımlarının Karşılaştırması

Bu başlık altında lisans programlarının seçmeli dersleri "Alan Bilgisi", "Meslek Bilgisi", "Genel Kültür" kategorileri açısından değerlendirilmiştir. Çukurova Üniversitesi lisans programında derslerin kodlara bağlı ayrımı belirtilmemiştir. Ayrıca Çukurova Üniversitesi 4 yıllık lisans programında seçmeli derslerin ek açıklamalarla "Meslek Bilgisi" ve "Genel Kültür" derslerine yönelik olduğuna dair bir bilgilendirme de yapılmamıştır. Bu sebeple Çukurova Üniversitesi'nin lisans programının tüm seçmeli dersleri "Alan Bilgisi" dersleri kategorisinde değerlendirilmiştir. Gazi Üniversitesi seçmeli dersleri, programda kodlar aracılığıyla "Alan Bilgisi", "Meslek Bilgisi" ve

“Genel Kültür” dersleri şeklinde ayrılmıştır. Bu sebeple mevcut kategoriler buna göre yapılmıştır. Atatürk Üniversitesi’nde ise önceki programda olduğu gibi seçimlik ders bulunmadığı için bu konuda bir değerlendirme yapılamamıştır. Aşağıda üç üniversitenin seçmeli derslere yönelik ders sayılarının genel dağılımlarına yer verilmiştir.

Şekil 6: Felsefe grubu eğitimi 4 yıllık programlarında seçmeli derslerin genel dağılımlarının sayısı

Şekil 6 incelendiğinde Atatürk Üniversitesi lisans programında seçmeli derslerin bulunmadığı görülmektedir. Bu durumun 4 yıllık programda da devam etmesi önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çukurova Üniversitesi 4 yıllık lisans programının seçmeli dersleri incelendiğinde 44 dersin tamamı “Alan Bilgisi” derslerine yöneliktir. Öğretmen adaylarının mezun olabilmeleri için 12 dersi vermeleri gerekmektedir. 44 seçmeli dersten 22’si felsefe konu alanına, 12’si sosyoloji konu alanına, 8’i psikoloji konu alanına aittir. Mantık konu alanından herhangi bir seçmeli ders bulunmamaktadır. Ayrıca 2 ders diğer kategorisinde yer almaktadır.

Gazi Üniversitesi 4 yıllık lisans programında toplam 15 seçmeli ders bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının mezun olabilmesi için bu derslerden en az 5 tanesini başarıyla tamamlamaları gerekmektedir. Bu derslerin 12’si “Alan Bilgisi”, biri “Meslek Bilgisi” ve iki tanesi de “Genel Kültür” dersidir. Genel kültür derslerinin sayısı 5 yıllık programa göre daha azdır. “Meslek Bilgisi” seçmeli dersi önceki programda da yer alan erasmus stajıdır. Ancak bu dersin “Meslek Bilgisi” dersi olarak programda yer almasının uygunluğu tartışma konusudur. Gazi Üniversitesi “Alan Bilgisi” seçmeli derslerinin altısı felsefe, üçü sosyoloji, ikisi de psikoloji konu alanına yöneliktir. Mantık konu alanına ait seçmeli ders bulunmamaktadır. Diğer kategorisinde ise dört ders bulunmaktadır.

Seçmeli dersler öğretmen adaylarının ilgi alanına göre uzmanlık kazanmaları ve motivasyonlarının artırılması adına önem arz etmektedir. Tüm programlarda belli bir düzeyde seçmeli ders bulunması, hatta seçmeli derslerin sayıca artırılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Özellikle YÖK’ün 2007 (s.8) yılında belirttiği toplam kredinin %25’ine kadar seçmeli ders konulması ibaresi de göz önünde bulundurularak en asgari tüm programın %15’i düzeyinde seçmeli dersin olması gerektiği söylenebilir. Her üniversite kendi isteğine göre bu oranı artırabilir.

4.Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkiye’de sadece Çukurova Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi’nde örgün felsefe grubu lisans eğitimi bulunmaktadır. 2014-2015 öğretim yılında ilgili ana bilim dallarının öğrenim süresi YÖK kararıyla dört yıla düşürülmüştür. Bu çalışmada 5 yıllık lisans programı ile mevcut 4 yıllık lisans programları kendi içlerinde karşılaştırılmıştır. Bu programlar teorik ve uygulamalı ders saati; toplam kredi; zorunlu - seçmeli derslerin sayısı; konu alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür dersleri açısından genel ders dağılımları; felsefe, sosyoloji, psikoloji, mantık konu alanlarına göre ders dağılımları bakımından incelenmiştir. Ayrıca programlardaki derslere göre bazı değerlendirmelere de yer verilmiştir. Böylece programlarda mevcut durumlar incelenerek ideal olan felsefe grubu eğitimi için saptamalara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu çalışma ile ilerde gerçekleşecek yeni düzenlemelere katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Çalışmada ilk olarak üniversitelerin programları ders saatleri (teorik, uygulamalı) ve krediler bakımından incelenmiştir. Buna göre 5 yıllık felsefe grubu eğitim lisans programları incelendiğinde Gazi Üniversitesi lisans programı 181, Çukurova Üniversitesinin lisans programı 177, Atatürk Üniversitesinin lisans programı 161 kredidir. Programlar ders saatleri açısından ele alındığında Gazi Üniversitesi lisans programının 191 (171 teorik + 20 uygulamalı), Çukurova Üniversitesi lisans programının 188 (168 teorik + 20 uygulama), Atatürk Üniversitesi lisans programının 182 (164 teorik + 18 uygulamalı) ders saatinden oluştuğu görülmektedir. 4 yıllık felsefe grubu eğitim lisans programları incelendiğinde Çukurova Üniversitesi lisans programı 173, Atatürk Üniversitesinin lisans programı 171, Gazi Üniversitesinin lisans programı 161 kredidir. 4 yıllık lisans programları ders saatleri bakımından incelendiğinde Çukurova Üniversitesi lisans programının 182 (164 teorik + 18 uygulama), Atatürk Üniversitesi lisans programının 180 (162 teorik + 18 uygulama), Gazi Üniversitesi lisans programının 172 (150 teorik + 22 uygulama) saatten oluştuğu görülmektedir. Genel olarak kredi ve ders saati bakımından değerlendirildiğinde 5 yıllık programdan 4 yıllık programa geçişte Gazi Üniversitesi’nin kredi ve ders saatinin azaldığı ancak diğer üniversitelerin programlarının bu ölçütlere göre çok değişmediği görülmektedir. Bunun yanında 5 yıllık programdan 4 yıllık programa geçildiğinde Gazi Üniversitesi programının uygulamalı ders sayısının arttığı, Atatürk Üniversitesinin uygulamalı ders sayısının muhafaza edildiği, Çukurova Üniversitesinin uygulamalı ders sayısının ise azaldığı saptanmıştır.

Programların “Alan Bilgisi”, “Meslek Bilgisi” ve “Genel Kültür” kategorilerinde dağılımları incelendiğinde; 5 yıllık ve 4 yıllık programlarda “Alan Bilgisi” derslerinin ağırlığının diğer kategorilerden fazla olduğu tespit edilmiştir. “Alan Bilgisi” kategorisi bakımından; 5 yıllık programlarda Çukurova Üniversitesi programı %64,4; Atatürk Üniversitesi programı %63,4; Gazi Üniversitesi programı ise %63 ağırlığa sahiptir; 4 yıllık programlarda ise “Alan Bilgisi” bakımından Çukurova Üniversitesi programı %75, Gazi Üniversitesi programı %61,5; Atatürk Üniversitesi programı %54,4’lük ağırlığa sahiptir. “Alan Bilgisi” dersleri bakımından programlar 5 yıldan 4 yıla indirildiğinde Çukurova Üniversitesi programının ağırlığının arttığı, Gazi Üniversitesi programında önemli bir değişikliğin olmadığı, Atatürk Üniversitesi programının ise ciddi miktarda azaldığı görülmektedir. “Meslek Bilgisi” dersleri bakımından; 5 yıllık programlarda Atatürk Üniversitesi programı %26,1; Çukurova Üniversitesi programı %24,3; Gazi Üniversitesi programı %23,4 ağırlığa sahiptir; 4 yıllık programlarda ise Atatürk Üniversitesi %26,3; Gazi Üniversitesi %24,2; Çukurova Üniversitesi %16 oranında ağırlığa sahiptir. “Meslek Bilgisi” dersleri ağırlığı bakımından 5 yıllık ve 4 yıllık programlar karşılaştırıldığında Atatürk ve Gazi Üniversitelerinin ağırlığı muhafaza ettiği, Çukurova Üniversitesinin ciddi miktarda düştüğü tespit edilmiştir. “Genel Kültür” kategorisi; 5 yıllık programlarda Gazi Üniversitesi’nde %14; Çukurova Üniversitesi’nde %11,3; Atatürk Üniversitesi’nde %10,5 ağırlığa sahiptir; 4 yıllık programlarda Atatürk Üniversitesi %19,3; Gazi

Üniversitesi %14,3; Çukurova Üniversitesi %9 ağırlığa sahiptir. Genel Kültür dersleri bakımından 5 yıllık ve 4 yıllık programlar karşılaştırıldığında Atatürk Üniversitesi programının ağırlığının arttığı, Gazi Üniversitesi programının ağırlığı muhafaza ettiği, Çukurova Üniversitesinin ise kısmen azalttığı tespit edilmiştir.

5 yıllık programlar değerlendirildiğinde üniversitelerin, YÖK'ün belirlediği %50 "Alan Bilgisi", %30 "Meslek Bilgisi", %20 "Genel Kültür" oranlarının hiçbirine uymadığı söylenebilir. Ancak 4 yıllık programlar açısından değerlendirildiğinde bu oranlara en yakın program Atatürk Üniversitesidir. Ancak tek başına "Alan Bilgisi" dersleri dağılımı ise oldukça düzensizdir.

Üçüncü olarak "Alan Bilgisi" derslerinin (felsefe, sosyoloji, psikoloji, mantık) kendi içindeki dağılımı üniversite programlarına göre karşılaştırılması yapılmıştır. 5 yıllık programlara göre "Alan Bilgisi" derslerinin dağılımı: Atatürk Üniversitesi'nde felsefe konu alanı %53,9, sosyoloji konu alanı %16,6; psikoloji konu alanı %15,7; mantık konu alanı %7,9; diğer kategorisi ise %5,9 ağırlığındadır. Çukurova Üniversitesi'nde felsefe konu alanı %37,7; sosyoloji konu alanı %37,3; psikoloji konu alanı %15; mantık konu alanı %7, diğer kategorisi ise %8 ağırlığındadır. Gazi Üniversitesi'nde felsefe konu alanı %38,6; psikoloji konu alanı %25,5, sosyoloji konu alanı %17,5; mantık konu alanı %13,15 ve diğer kategorisi %5,25 ağırlığındadır. 4 yıllık programlara göre alan bilgisi derslerinin dağılımı: Atatürk Üniversitesi'nde felsefe konu alanı %59,1; sosyoloji konu alanı %17,2; psikoloji ve mantık konu alanları %8,2, diğer kategorisi %6,5 ağırlığına sahiptir. Çukurova Üniversitesi'nde felsefe konu alanı %39,2, sosyoloji konu alanı %29,2; psikoloji konu alanı %17, mantık konu alanı %6,1 ve diğer kategoriler %8,5 ağırlığındadır. Gazi Üniversitesi'nde felsefe konu alanı %40,4; psikoloji konu alanı %23,2, sosyoloji konu alanı %18,2; mantık konu alanı %12,1 ve diğer kategorisi %6,1 ağırlığındadır. Programlar 5 yıldan 4 yıla indirildiğinde Atatürk Üniversitesi'nde alan bilgisi derslerinden felsefe, ağırlığını artırarak muhafaza etmiş, sosyoloji ve mantık derslerinin ağırlıkları aynı kalmış, psikoloji ise neredeyse yarı yarıya ağırlık kaybetmiştir. Çukurova Üniversitesi'nde felsefe ağırlığını korumuş, sosyolojinin ağırlığı bir miktar düşmüş, psikoloji ve mantık derslerinin ağırlığı neredeyse aynı kalmıştır. Gazi Üniversitesi ise programını neredeyse aynen muhafaza etmiştir.

Alan bilgisi dersleri genel olarak değerlendirildiğinde felsefe konu alanı ağırlığı en fazla olan program, Atatürk Üniversitesi'nin programıdır. Sosyoloji konu ağırlığı bakımından ağırlığı en fazla olan program Çukurova Üniversitesi'nin programıdır. Psikoloji ve mantık konu alanları ağırlığı bakımından en fazla olan program Gazi Üniversitesi'nin programıdır. Üniversitelerin alan bilgisi dersleri bakımından ağırlıklarının farklı olmasının üniversitelerin sahip olduğu akademik kadronun çalışma alanları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu durumun düzeltilmesi için alan eğitimi ile ilgili akademik personelin istihdamının dengeli bir şekilde artırılması uygun olacaktır.

TTKB (2016, s.12)'nin belirlediği öğretmenlik alanları atama ve ders okutma esaslarına göre felsefe grubu öğretmeni olarak atanabilmek için felsefe grubu öğretmenliğinden mezun olmak, felsefe bölümünden mezun olmak ancak asgari 16 kredi sosyoloji, 16 kredi psikoloji, 8 kredi mantık dersi almak, sosyoloji bölümünden mezun olmak ancak asgari 16 kredi felsefe, 16 kredi psikoloji ve 8 kredi mantık dersi aldığını belgelemek gerekmektedir. Eğitim fakültesi dışındaki alanlardan mezun olarak felsefe grubu öğretmeni olarak atanmak için belirlenen asgari kredi sayılarının yeterliliği tartışma konusudur. Çotuksöken (2009, s.68) ve Gündoğan (2009, s.71) belirlenen bu kredilerin yetersiz olduğunu belirtmektedir. Bunun ötesinde asıl problem kredilerin yetersiz olması değil, öğretmen yetiştirme ve atama politikamızdır. Ancak bu problem genel olarak eğitim fakültesi mezunu ve fen edebiyat fakültesi mezunu ayrımı üzerinden tartışılmakta bu nedenle etkili bir yöntem üzerinde değerlendirme yapılamamaktadır. Pek çok ülkede ciddi bir alan eğitiminin üzerine 1 veya 2 yıl derinleştirilmiş mastır eğitimi tamamlanarak öğretmen yetiştirilmektedir (Abazoglu, 2014). Ülkemizdeki uygulamalar bakımından değerlendirildiğinde öncelikle öğretmen

yetiştirme ve atama politikası güncellenmeli, bu gerçekleştirilirken felsefe grubu öğretmen adaylarının aldığı kredi sayıları gözden geçirilerek uygun hale getirilmelidir. Örneğin sosyoloji bölümünden mezun olan bir adayın 16 kredi felsefe, 16 kredi psikoloji, 8 kredi mantık dersi olarak gerekli yeterliliklere sahip bir felsefe grubu öğretmeni olabilmesi mümkün değildir. Bunun yanında bu adayın meslek bilgisi derslerini alan bilgisi ile harmanlayarak işlevsel hale getirmesi sonradan alınacak sertifika programları ile mümkün görünmemektedir. Ayrıca felsefe grubu eğitimi ana bilim dallarındaki ders çeşitliliği TTKB (2016, s.12)'nin kararında ifadesini bulan ve felsefe grubu öğretmenlerinin okutacakları dersler ile ilişkilendirilmelidir. Örneğin demokrasi ve insan hakları, düşünme eğitimi, antropoloji vb.

Alanın eğitimi özel bir uzmanlık alanıdır. YÖK'ün doçentlik alanları tasnifinde “Eğitim Bilimleri” ve “Öğretmen Yetiştirme Temel Alanı” ve bu başlığın altında da “Alanın Eğitimi” bilim alanı bulunmaktadır. Alan eğitimi öğretmenlik mesleği için önem arz etmektedir. Bu sebeple programlarda yer alması gerekmektedir. Alan eğitimi ayrıca farklı disiplinlerin yöntemlerinin birbirinden ayrılmasını da sağlar. Örneğin sosyoloji bir bilimdir, felsefe değildir ancak her ikisi de zaman zaman aynı problemi ele almaktadır. Alan eğitimi iki ayrı disiplinin birlikte ele alınmasından doğan zorlukların çözümüdür (Dombaycı, 2013, s. 135). Bu bakımdan en etkili programın Gazi Üniversitesi'nin programı olduğu söylenebilir. Gazi Üniversitesi programında felsefe, psikoloji, sosyoloji ve mantık alanlarının her biri için ayrı birer alan eğitimi dersi yer almaktadır. Diğer üniversitelerde bu derslerin sınırlı bir şekilde yer alması bir dezavantaj olarak düşünülebilir. Bu durumun bölümlerin akademik kadrolarının çalışma alanları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde öğretmen yetiştiren bu ana bilim dallarında akademik kadronun da özel çalışma alanlarını destekleyecek yeterlikte olması bir zorunluluktur. Ancak sözü edilen temel alan ve bilim alanlarında henüz yeni yeni öğretim üyelerinin yetişmesi durumu güçleştirmektedir.

Son olarak seçmeli derslere göre üniversitelerin programları incelenmiştir. 5 yıllık programlar incelendiğinde: Atatürk Üniversitesi programında seçmeli ders yer almamaktadır. Çukurova Üniversitesi programında seçmeli derslerin ağırlığı %13,55'tir. Öğretmen adaylarının mezun olabilmek için 8 seçmeli ders vermeleri gerekmektedir. Programda 40 seçmeli ders yer almaktadır. Bu derslerin 35'i seçmeli alan bilgisi, 5'i seçmeli genel kültür dersleridir. Programda seçmeli meslek bilgisi kategorisinden bir ders yer almamaktadır. Alan bilgisi derslerinin 13 tanesi felsefe, 9 tanesi sosyoloji, 13 tanesi psikoloji konu alanındandır. Mantık konu alanına yönelik seçmeli ders bulunmamaktadır. Gazi Üniversitesi programında seçmeli derslerin ağırlığı %4,97'dir. Öğretmen adaylarının mezun olabilmek için 4 dersi vermeleri gerekmektedir. Programda toplam 12 seçmeli ders bulunmaktadır. Bu derslerin 4'ü seçmeli alan bilgisi dersi, 1'i seçmeli meslek bilgisi dersi ve 7'si de seçmeli genel kültür derslerine aittir. Alan bilgisi derslerinin 2'si felsefe konu alanına yönelik iken 2'si de sosyoloji konu alanına yöneliktir. Psikoloji ve mantık konu alanlarına yönelik hiç seçmeli ders yoktur. 4 yıllık programlar incelendiğinde: Atatürk Üniversitesi programında seçmeli ders yer almamaktadır. Çukurova Üniversitesi'nin programında seçmeli derslerin ağırlığı %20,80'dir. Öğretmen adaylarının mezun olabilmek için 12 seçmeli ders vermeleri gerekmektedir. Çukurova Üniversitesi'nin programında derslerin kodlamaları yapılmamıştır bu sebeple tüm seçmeli dersler alan bilgisi dersi kategorisinde değerlendirilmiştir. Programda 44 seçmeli ders vardır. Bu derslerin 22 tanesi felsefe, 12'si sosyoloji, 8'i psikoloji, 2 tanesi diğer kategorisindedir. Programda mantık dersi kategorisinden bir seçmeli ders bulunmamaktadır. Gazi Üniversitesi programında seçmeli derslerin ağırlığı %6,83'dir. Öğretmen adaylarının mezun olabilmek için en az 5 seçmeli ders vermeleri gerekmektedir. Programda 15 seçmeli ders yer almaktadır. Bu derslerin 12 tanesi alan bilgisi, 1'i meslek bilgisi, 2'si genel kültür dersidir. Alan bilgisi derslerini 6 tanesi felsefe, 3'ü sosyoloji, 2'si psikoloji, 4'ü diğer kategorisinden derslerdir. Mantık kategorisinden herhangi bir ders programda yer almamaktadır.

Programlar seçmeli dersler açısından değerlendirildiğinde: Atatürk Üniversitesi programında seçmeli dersin yer almaması bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Çukurova Üniversitesi'nin programı seçmeli ders çeşitliliği bakımından en zengin ve derslerin ağırlığının en fazla olduğu programdır. Bu programın sınırlılığı ise seçmeli mantık derslerinin yer almamasıdır. Gazi Üniversitesi'nin programı genel kültür dersleri bakımından en kapsamlı programdır ancak bu programda da mantık konu alanına yönelik seçmeli dersler yer almamaktadır. Üniversitelerin programları farklı kredi ve ağırlıklarda seçmeli ders içermektedir. Seçmeli ders kredi ve ağırlıklarının standartlaştırılması ve en az %15 oranında seçmeli derse yer verilmesi uygun olacaktır.

Felsefe Grubu eğitimi lisans programları değerlendirildiğinde programlarda farklılıklar olduğu görülmektedir. Bazı programlarda dersler TTKB'nin belirlediği asgari kredi oranlarında, bazı programlarda daha yüksek oranlarda yer almaktadır. Bu sebeple farklı ana bilim dallarında yetiştirilen öğretmen profilleri arasında farklılıklar olmakta ve farklı yeterliliğe sahip öğretmenler yetiştirilmektedir. Bu durum öğretmenlerin bazı alanlarda yetersiz kalmalarına neden olmaktadır (Akdemir, 2014, s.205). Öğretmen yeterliliklerinin standartlaşması açısından programlarda %50-55 oranında ortaklığın sağlanmasının, programın kalan kısmının üniversitenin bakış açısına göre esnek bir şekilde düzenlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Bu sayede akademik kadrodaki eksikliklerin ve başka sebeplerin oluşturduğu sınırlılıkların önüne geçilebilecektir.

Literatürde felsefe grubu eğitimi ile ilgili tartışmaların odağı genellikle felsefe grubu öğretmenlerinin hangi fakültede yetiştirileceği ile ilgilidir. Bu da tartışmayı eğitim fakültesi fen-edebiyat fakültesi merkezinde gerçekleşen kısır bir tartışmaya dönüştürmektedir. Böylece tartışma salt alan bilgisi tartışmasına dönüşmekte, alanın eğitimi ile ilgili bakış açısı gözden kaçmaktadır. Dolayısıyla yapılacak tartışmalarda alanın eğitimi merkeze alan felsefe grubu eğitimi modelleri üzerinde durmak anlamlı olacaktır. Arslanoğlu (2009, ss.9-10)'nun önerisi bu türden bir model önerisidir. Bu öneriye göre felsefe grubu öğretmenlerinin tek bir yerden ve temel olarak eğitim fakültelerindeki lisans felsefe grubu öğretmenliği programlarından yetiştirilmesi gerekmektedir. Felsefe grubu eğitimi ana bilim dalları 1998 yılı öncesindeki gibi bölüm olarak; felsefe, sosyoloji, psikoloji, mantık disiplinleri de bu bölüm altında birer ana bilim dalı olarak yapılandırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abazoğlu, İ. (2014). Dünyada öğretmen yetiştirme programları ve öğretmenlere yönelik mesleki gelişim uygulamaları. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (5), 1-46.
- Akdemir, A (2014). Felsefe grubu eğitimi alanındaki sorunlar. (T. Ketenci, C. M. Tosun, Yay. Haz.). *Yükseköğretimde felsefe eğitimi* içinde (203-206). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Anonim (1982). Yükseköğretim kurumları teşkilatı hakkında kanun hükmünde kararname, *T.C. Resmi Gazete*, Ankara: Başbakanlık, 20 Temmuz 1982 tarih ve 17760 sayılı, 1-64.
- Arslanoğlu, İ. (2009) ile söyleşi, Felsefe mezunlarının sorunları, Söyleşen: Halil Turan, *Felsefe Yazın Dergisi*, (15), 73.
- Arslanoğlu, İ. (2012). *Türkiye'de felsefe öğretmeni yetiştirme sorunu*. gef.gazi.edu.tr/posts/download?id=71563 adresinden 16.11.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Atatürk Üniversitesi (2012). Felsefe grubu eğitimi ana bilim dalı 5 yıllık öğretim programı.
- Atatürk Üniversitesi (2014). Felsefe grubu eğitimi ana bilim dalı 4 yıllık öğretim programı.

- Çotuksöken, B. (2009) ile söyleşi, Felsefe mezunlarının sorunları, Söyleşen: Halil Turan, *Felsefe Yazın Dergisi*, (15), 68-69.
- Çukurova Üniversitesi (2012). Felsefe grubu eğitimi ana bilim dalı 5 yıllık öğretim programı.
- Çukurova Üniversitesi (2014). Felsefe grubu eğitimi ana bilim dalı 4 yıllık öğretim programı.
- Çukurova Üniversitesi (2015). *Bölüm hakkında*. <http://egitim.cu.edu.tr/tr/detay.aspx?pageId=1563> adresinden 08.08.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Dombaycı, M. A. (2013). Felsefe için öğretim programı & öğretim programı için felsefe. (B. Çotuksöken, H. Tepe, Yay. Haz.). *Çocuklar için felsefe eğitimi* içinde (135-160). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Gazi Üniversitesi (2012). Felsefe grubu eğitimi ana bilim dalı 5 yıllık öğretim programı.
- Gazi Üniversitesi (2014). Felsefe grubu eğitimi ana bilim dalı 4 yıllık öğretim programı.
- Günay, D. (2013). Açış konuşmaları. (B. Çotuksöken, H. Tepe, Yay. Haz.). *Çocuklar için felsefe eğitimi* içinde (23-28). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Günay, M. (2013). Felsefe eğitimi ve öğretimi üzerine. (B. Çotuksöken, H. Tepe Yay. Haz.). *Çocuklar için felsefe eğitimi* içinde (173-180). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Günay, M. (2014). Eğitim fakültelerinde felsefe eğitimi. (T. Ketenci, C. M. Tosun, Yay. Haz.). *Yükseköğretimde felsefe eğitimi* içinde (225-230). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Gündoğan, A. O. (2009) ile söyleşi, Felsefe mezunlarının sorunları, (D. B. Kılınç, Haz.) Söyleşen: Halil Turan, *Felsefe Yazın Dergisi*, (15), 71.
- İslamoğlu, A., H. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Beta.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (15.b.). Ankara: Nobel.
- Mayring, P. (2011). *Nitel sosyal araştırmaya giriş* (A.Gümüş, M.S. Durgun, Çev.). Ankara: Bilgesu.
- TTKB (2016). *Öğretmenlik alanları, atama ve ders okutma esasları*. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_08/08032940_9_cizelgeveesaslar.pdf adresinden 19.04.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. (7. b.). Ankara: Seçkin.
- YÖK (1998). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. https://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/Egitim_fakultesi_ogretmen_yetistirme_lisans_programlari_mart_98.pdf/5e166018-b806-48d5-ae13-6afd5dac511c adresinden 09.12.2015 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK (1999). *Türk yükseköğrenimin bugünkü durumu*. Ankara:YÖK.
- YÖK (2007). *Eğitim Fakültelerinde uygulanacak yeni programlar hakkında açıklama*. http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/aciklama_programlar/aa7bd091-9328-4df7-aafa-2b99edb6872f adresinden 23.05.2017 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK (2013). *Eğitim fakültelerindeki ortaöğretim alan öğretmenliği programlarına 2013- 2014 eğitim-öğretim yılından itibaren öğrenci alımının durdurulması hakkında genelge*. YÖK 75850160- 101.02.01 Sayılı Genelge.

-
- YÖK (2014). *Ortaöğretim alan öğretmenliği programları hakkında duyuru*. <http://yok.gov.tr/web/ogrenci/anasayfa> adresinden 14.12.2015 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK (2016). *Eğitim-eğitim bilimleri fakültesi yeni yapısı*. YÖK 75850160-101.03.01 Sayılı Genelge.
- YÖK (2017). *Eğitim-eğitim bilimleri fakültesi yeni yapısı*. YÖK 75850160-101.03.01-15759 Sayılı Genelge.